

به نام خدا

مباحث جلسه سوم درس حقوق خانواده در اسلام

دانشجویان ترم دو رشته مدیریت خانواده

فصل دوم: روابط خانوادگی

۲-۱- تعاریف و مفاهیم: در ابتدای این فصل به تعریف چند مفهوم اصلی می پردازیم.

الف) مفهوم اولاد: کسانی که با واسطه یا بی واسطه از دیگری به وجود آمده باشند را اولاد به معنای عام گویند که در عرف بر حسب درجه نزدیکی و دوری به ترتیب فرزندان، نوه، نتیجه و نبیره نامیده می شوند. اولاد به معنای خاص به کسانی گفته می شود که بدون واسطه از دیگری به وجود آمده باشند. (فرزند).

ب) مفهوم نسب: در اصطلاح حقوقی یعنی وابستگی خونی و حقوقی بین افراد؛ و شامل نسب عام و خاص است:

- **نسب عام:** عبارت است از علاقه و رابطه خونی و حقوقی موجود بین دو نفر که بر اثر تولد یکی از آن ها از صلب یا بطن دیگری و یا بر اثر ولادت هر دو نفر از ثالثی ایجاد شده است. می توان گفت نسب به معنای عام رابطه ای است بین افراد هم خون.

- **نسب خاص:** عبارت از علاقه و رابطه خونی و حقوقی موجود بین دو نفر که بر اثر تولد یکی از صلب یا بطن دیگری به طور مستقیم و بدون واسطه به وجود آمده است. به عبارت دیگر نسب به معنی خاص عبارتست از رابطه پدر فرزندی یا مادر فرزندی.

ج) مفهوم قرابت: قرابت به معنای خویشاوندی است که در قانون مدنی به سه قسم تقسیم شده است: قرابت نسبی، سببی و رضاعی. قرابت ناشی از سرپرستی را نیز می توان به این موارد افزود.

- **قرابت نسبی:** خویشاوندی مربوط به خون است و بین کسانی به وجود می آید که دارای خون و نیاکان مشترک هستند.

- **قرابت سببی:** خویشاوندی ناشی از ازدواج است. رابطه ای است بین زن و شوهر با یکدیگر و بین هر یک از زوجین با خویشان نسبی همسرش.

- **قرابت رضاعی (ناشی از شیر خوردن):** شیر خوردن طفل از زنی که مادر طبیعی و نسبی او نیست، با شرایط مقرر در قانون، ایجاد یک نوع رابطه خویشاوندی می کند که آن را قرابت رضاعی می گویند. مطابق ماده ۱۰۴۶ ق.م. "قرابت رضاعی از حیث حرمت نکاح در حکم قرابت نسبی است مشروط بر این که:

اولا: شیر زن از حمل مشروع حاصل شده باشد.

ثانیا: شیر مستقیما مکیده شده باشد.

ثالثا: طفل لااقل یک شبانه روز و یا ۱۵ دفعه متوالی شیر کامل خورده باشد بدون این که غذای دیگر یا شیر زن دیگر را خورده باشد.

رابعا: شیر خوردن طفل قبل از تمام شدن دو سال از تولد او باشد.

خامسا: مقدار شیری که طفل خورده است از یک زن و از یک شوهر باشد. بنابراین اگر طفل در شبانه روز مقداری از شیر یک زن و مقداری از شیر زن دیگر بخورد موجب قرابت و حرمت نمی شود اگر چه شوهر آن دو زن یکی باشد."

۲-۲- شرط تحقق نسب مشروع: نسب مشروع (نسب قانونی) نسب ناشی از نکاح است. در حقوق ایران نسب هنگامی مشروع و قانونی محسوب می شود که در زمان انعقاد نطفه طفل، بین پدر و مادر او رابطه نکاح وجود داشته باشد. بنابراین اگر نطفه ای بسته شده باشد و سپس زن و مرد با هم ازدواج کنند و طفل در زمان زوجیت به دنیا بیاید، نمی توان نسب او را مشروع دانست. حتی اگر انعقاد نطفه در زمان نامزدی صورت گرفته باشد. نسب مشروع نوع متعارف نسب است که دارای آثار حقوقی مانند ولایت، نفقه و ارث می باشد.